

NIMI

VT.

Nimi ei ole muinaisille ihmisille mikään sopimuksenvarainen nimitys, vaan ilmaisee olennon tehtävän maailman-kaikkeudessa. Jumala saattaa luomisen päätökseen nimeämällä luodut: päivän, yön, taivaan, maan ja meren (1. Moos. 1:3–10), nimeämällä jokaisen taivaankappaleen (Jes. 40:26) tai antamalla Aadamin tehtäväksi antaa nimen jokaiselle eläimelle (1. Moos. 2:20). Ihmiset puolestaan antavat mielellään merkityksellisen nimen paikoille, joihin liittyy jokin tärkeä tapahtuma, vaikka tämä tapahtuisi oudon etymologian kustannuksella, kuten Babelin kohdalla (1. Moos. 11:9).

1. Ihmisten nimet. Syntymässä annettu nimi ilmaisee tavallisesti sen kantajan toimintaa tai kohtaloa: Jaakob on Syrjäyttäjä (1. Moos. 27:36), Nabal on saanut osuvan nimen, sillä hän on hullu (1. Sam. 25:25). Nimi voi myös viitata syntymän olosuhteisiin tai vanhempien aavistamaan tulevaisuuteen: kuoleva Raakel kutsuu lastaan ”tuskani pojaksi”, mutta Jaakob antaa hänelle nimeksi Benjamin, ”oikean käteni poika” (1. Moos. 35:18). Joskus nimi on eräänlainen oraakkeli, joka toivoo lapselle Israelin Jumalan tukea: Jesaja (Yesa’-Yahu), ”Pelastakoon Jumala!” Nimi ilmaisee aina ihmisen sosiaalisen painoarvon siinä määrin, että ”nimi” voi merkitä myös ”mainetta” (4. Moos. 16:2) ja nimettömänä oleminen sitä, ettei ole kukaan (Job 30:8).

Toisaalta useampi nimi voi merkitä, että ihminen on tärkeä ja hänellä on useita tehtäviä, kuten Salomolla, jota kutsuttiin myös ”Jumalan rakastamaksi” (2. Sam. 12:25).

Jos nimi on sama kuin henkilö itse, nimeen vaikuttaminen merkitsee olentoon vaikuttamista. Väestönlaskennan yhteydessä se voi näyttää merkitsevän ihmisten alistamista (vrt. 2. Sam. 24). Nimen muuttaminen merkitsee ihmiselle uuden persoonallisuuden määräämistä, merkitä, että hänestä tulee vastedes vasalli (2. Kun. 23:34; 2. Kun. 24:17). Osoittaakseen ottavansa maailmankaikkeuden haltuunsa Jumala muuttaa näin Abram (1. Moos. 17:5), Saara (1. Moos. 17:15) tai Jaakobin (1. Moos. 32:29) nimen. Samoin Jumalan anteeksiantamalle Jerusalemilta annetut uudet nimet — Oikeuden kaupunki, Uskollinen kaupunki (Jes. 1:26), Jahven kaupunki (Jes. 60:14), Haluttu (Jes. 62:12), Minun iloni (Jes. 62:4) — ilmaisevat sellaisen kaupungin uutta elämää, jonka sydämet Uusi liitto uudistaa.

2. Jumalan nimet. Kaikissa kansoissa jumaluuden nimellä oli siis suuri merkitys; ja jos babylonialaiset menivät niin pitkälle, että antoivat ylimmälle jumalalleen Mardukille viisikymmentä nimeä vahvistaakseen hänen voittonsa luomisessa, kanaanalaiset pitivät jumaliensa nimet kätettyinä yleisnimityksen Baal, ”herra” (tämän tai tuon paikan), alle.

Israelilaisten keskuudessa Jumala itse suvaitsi nimetä itsensä. Aiemmin Mooseksen Jumala tunnettiin vain esi-isien Jumalana, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumalana. Jaakobin kanssa paininut enkeli ei kysyttäessä suostunut ilmoittamaan nimeään (1. Moos. 32:30); Simsonin isälle ilmoitetaan tästä nimestä vain yksi määräite: ”Ihmeellinen” (Tuom. 13:18). Patriarkkojen aikana Israelin Jumalaa kutsuttiin myös määritteillä, kuten ”Shaddai” (vuorella oleva), tai ilmauksilla, kuten ”Iisakin kauhu” tai ”Jaakobin Väkevä”. Mutta eräänä päivänä Hoorebilla Jumala ilmoitti itse nimensä Moosekselle. Käytetty kaava ymmärretään joskus samanlaiseksi kieltäytymiseksi, jolla enkeli vältti paljastamista itseään Jaakobille: ”Minä olen se, joka olen”, ”Minä olen se, mikä olen” (2. Moos. 3:13–16; 2. Moos. 6:3). Pyhä tekstiyhteys antaa kuitenkin tälle kaavalle myönteisen merkityksen. Yhteydestä käy ilmi, että tämän nimen tulee tehdä Mooseksen tehtävä uskottavaksi kansan keskuudessa: ”Minä-Olen on lähettänyt minut luoksesse”, Mooses sanoo, ja kansa tulee palvomaan pyhällä vuorella häntä, joka ”on” (tai ”saa olemaan”). Kaiken tämän perusteella tämä nimi merkitsee, että Jumala on läsnä kansansa keskellä: hän on Jahve.

3. Jumalan nimen avuksi huutaminen. Jos Jumala on ilmoittanut nimensä, hän on tehnyt sen, jotta häntä palvottaisiin tällä todellisella nimellä, ainoalla aidolla (vrt. 2. Moos. 3:15). Siitä tulee siis heimojen kokoava huuto valloituksen aikana ja sen jälkeen (Tuom. 7:20). Profeetat sanovat myöhemmin, että se on ainoan tosi Jumalan nimi: ”Ennen minua ei ole muovattu yhtäkään jumalaa, eikä minun jälkeeni sellaista tule. Minä, minä olen Jahve” (Jes. 43:10 f.).

Se on siis ainoa nimi, jonka Israel saa lausua (2. Moos. 23:13), ainoa, jota Jerusalemissa avuksi huudetaan, kun Daavid on tehnyt kaupungista uskonnollisen pääkaupungin, sillä ”Jahve on kiivas, se on hänen nimensä” (2. Moos. 34:14). ”Jahven nimen avuksi huutaminen” tarkoittaa varsinaisesti Jumalan palvomista, jumalanpalvelusta ja hänen rukoilemistaan: hänen nimeään huudetaan (Jes. 12:4), häntä kutsutaan (Ps. 28:1; vrt. Jes. 41:25), häntä avuksi huudetaan (Ps. 99:6). Mutta vaikka Jumala on näin uskonut oman nimensä Israelille, sen ei pidä lausua Jahven nimeä turhaan (2. Moos. 20:7; 5. Moos. 5:11); nimi ei näet ole sen käytettävissä, niin että se voisi käyttää sitä väärin ja lopulta kiusata Jumalaa. Silloin se ei enää palvelisi Jumalaa, vaan käyttäisi häntä omiin tarkoituksiinsa.

4. Nimi on itse Jumala. Jumala samastuu niin täysin Nimeensä, että puhuessaan hän nimeää sillä itsensä. Tätä Nimeä rakastetaan (Ps. 5:12), ylistetään (Ps. 7:18), pyhitetään (Jes. 29:23), sitä pelätään (5. Moos. 28:58), ja se on ikuinen (Ps. 135:13). Hän toimii Israelin hyväksi ”suuren nimensä tähden” (Joos. 7:9) ja nimensä tähden (Hes. 20:9); tämä merkitsee: hänen kunniansa tähden, jotta hänet tunnustettaisiin suureksi ja pyhäksi.

Jotta saavuttamattoman ja salaperäisen Jumalan transsendenssi tulisi selvemmin esiin, Nimi riittää Jumalan tarkoittamiseen. Niinpä temppeli on, ikään kuin näin vältettäisiin Jumalan sopimaton paikallistaminen, paikka, jossa Jumala on "antanut Nimensä asua" (5. Moos. 12:5); siellä tullaan hänen eteensä (2. Moos. 34:23), tähän temppeliin, joka "kantaa hänen Nimeään" (Jer. 7:10, 14). Nimi tulee kaukaa panemaan kansat tuhon seulan läpi (Jes. 30:27). Lopuksi myöhäisessä tekstissä (3. Moos. 24:11–16) "Nimi" tarkoittaa Jahvea sen kummemmin täsmentämättä, kuten myöhemmin myös rabbiininen kieli tekee. Yhä syvenevästä kunnioituksesta juutalaisuus pyrki näet olemaan enää lausumatta Horebilla ilmoitettua nimeä. Lukemisessa se korvattiin *Elohim*-sanalla, "Jumalalla", tai useammin *Adonai*-sanalla, "Herrallani". Siksi juutalaiset, jotka käänsivät pyhät kirjat hepreasta kreikaksi, eivät koskaan kirjoittaneet Jahven nimeä kreikkalaisin kirjaimin, vaan ilmaisivat sen sanalla *kyrios*, "Herra". Kun Jahven nimi siirtyy *Jahou*-muodossa tai muissa muodoissa maagiseen tai maalliseen käyttöön, tämä Herra-nimi saa UT:ssa pyhityksensä.

UT.

1. Isän nimi. Jumalan VT:ssa antamaa ilmoitusta omasta nimestään vastaa UT:ssa ilmoitus, jossa Jeesus on tehnyt opetuslapsilleen tunnetuksi Isän nimen (Joh. 17:6, 26). Ilmoittamalla itsensä Poikana hän ilmoittaa, että Isä on nimi, joka ilmaisee syvällisimmin Jumalan olemuksen. Tämä Isä, jonka Poika on Jeesus (Matt. 11:25 ff.), ulottaa isyytensä myös kaikkiin, jotka uskovat hänen Poikaansa (Joh. 20:17).

Jeesus pyytää Isää kirkastamaan Isän nimen (Joh. 12:28) ja kehottaa opetuslapsiaan pyytämään häntä pyhittämään sen (Matt. 6:9 rinnakk.): tämän Jumala tekee ilmaisemalla kunniansa ja voimansa (Room. 9:17; vrt. Luuk. 1:49) ja kirkastamalla Poikansa (Joh. 17:1, 5, 23). Kristittyjen velvollisuutena on ylistää Jumalan nimeä (Hepr. 13:15) ja varoa, ettei heidän käytöksensä aiheuta sen pilkkaamista (Room. 2:24; 1. Tim. 6:1).

2. Jeesuksen nimi. Vetoamalla Jeesuksen nimeen opetuslapset parantavat sairaita (Ap. t. 3:6; 9:34), ajavat ulos demoneja (Mark. 9:38; 16:17; Luuk. 10:17; Ap. t. 16:18; 19:13) ja tekevät kaikenlaisia ihmeitä (Matt. 7:22; Ap. t. 4:30). Näin Jeesus näyttäytyy sellaisena kuin hänen nimensä osoittaa: hän on se, joka pelastaa (Matt. 1:21–25), palauttaa terveyden sairaille (Ap. t. 3:16) mutta ennen kaikkea hankkii iankaikkisen pelastuksen niille, jotka uskovat häneen (Ap. t. 4:7–12; 5:31; 13:23).

3. Herran nimi. Kun Jumala herätti Jeesuksen kuolleista ja asetti hänet istumaan oikealle puolelleen, hän antoi hänelle Nimen, joka on kaikkia nimiä korkeampi (Fil. 2:9; Ef. 1:20), uuden nimen (Ilm. 3:12), joka ei ole erillinen Jumalan nimestä (Ilm. 14:1; Ilm. 22:3) ja osallistuu hänen salaisuuteensa (Ilm. 19:12). Tämä lausumaton Nimi saa kuitenkin ilmauksensa Herra-nimityksessä, joka sopii kuolleista nousseelle Jeesukselle yhtä lailla kuin Jumalalle (Fil. 2:10 f. = Jes. 45:23; Ilm. 19:13, 16 = 5. Moos. 10:17), sekä Poika-nimityksessä, jota hän tässä merkityksessä ei jaa minkään luodun kanssa (Hepr. 1:3 ff.; Hepr. 5:5; vrt. Ap. t. 13:33; Room. 1:4; Ps. 2:7). Ensimmäiset kristityt eivät epäröi käyttää Jeesuksesta yhtä juutalaisuuden luonteenomaisimmista Jumalasta käytetyistä nimityksistä: apostolien kerrotaan olleen iloisia siitä, että heidät oli katsottu arvokkaiksi kärsimään Nimen tähden (Ap. t. 5:41); mainitaan lähetystyöntekijöitä, jotka "ovat lähteneet matkaan Nimen tähden" (3. Joh. 7).

a) Kristillinen usko merkitsee sitä, että "uskotaan Jumalan herättäneen Jeesuksen kuolleista", "tunnustetaan Jeesus Herraksi" ja "huudetaan avuksi Herran nimeä": nämä kolme ilmausta ovat käytännössä samanarvoisia (Room. 10:9–13). Ensimmäiset kristityt nimittivät itseään mielellään "niiksi, jotka huutavat avuksi Herran nimeä" (Ap. t. 9:14, 21; 1. Kor. 1:2; 2. Tim. 2:22; vrt. Ap. t. 2:21; Joel 3:5) ja ilmaisivat näin tunnustavansa Jeesuksen Herraksi (Ap. t. 2:36). Uskontunnustus on erityisen tärkeä kasteen hetkellä: kaste toimitetaan Herran Jeesuksen nimeen (Ap. t. 8:16; Ap. t. 19:5; 1. Kor. 6:11), tai Kristuksen nimeen (Gal. 3:27), Jeesuksen Kristuksen nimeen (Room. 6:3). Vastakastettu huutaa avuksi Herran nimeä (Ap. t. 22:16), ja Herran nimi lausutaan hänen ylleen (Jaak. 2:7); näin hän joutuu sen valtaan, jonka herruuden hän tunnustaa.

b) Apostolisen julistuksen aiheena on Jeesuksen Kristuksen nimen julistaminen (Luuk. 24:46 f.; Ap. t. 4:17 f.; Ap. t. 5:28, 40; Ap. t. 8:12; Ap. t. 10:43). Julistajat joutuvat kärsimään tämän nimen tähden (Mark. 13:13 rinnakk.), ja sen tulee olla heille ilon aihe (Matt. 5:11 rinnakk.; Joh. 15:21; 1. Piet. 4:13–16). Ilmestyskirja on osoitettu kristityille, jotka kärsivät tämän nimen tähden (Ilm. 2:3), mutta pitävät siitä lujasti kiinni (Ilm. 2:13) eivätkä kiellä sitä (Ilm. 3:8). Jeesuksen nimen palvelutehtävä kuuluu erityisesti Paavalille: hän sai sen tehtäväkseen (Ap. t. 9:15) ja kärsimyksen aiheeksi (Ap. t. 9:16); silti hän täyttää tehtävänsä rohkeasti ja arvokkaasti (Ap. t. 9:20, 22, 27 f.), sillä hän on omistanut elämänsä Herramme Jeesuksen Kristuksen nimelle (Ap. t. 15:26) ja on valmis kuolemaan hänen puolestaan (Ap. t. 21:13).

c) Kristillinen elämä on kokonaan uskon läpäisemä: kokoonnutaan Jeesuksen nimeen (Matt. 18:20), otetaan vastaan ne, jotka tulevat hänen nimessään (Mark. 9:37 rinnakk.), mutta varotaan petkuttajia (Mark. 13:6 rinnakk.); kiitetään Jumalaa Herramme Jeesuksen Kristuksen nimessä (Ef. 5:20; Kol. 3:17) ja eletään niin, että Herramme Jeesuksen Kristuksen nimeä ylistetään (2. Tess. 1:12, 11). Rukouksessa puhutellaan Isää hänen Poikansa nimessä (Joh. 14:13–16; Joh. 15:16; Joh. 16:23 f.; Joh. 16:26 f.).

4. Muut nimet. Jokainen olento kantaa nimeä, joka sopii hänelle määrättyyn tehtävään. Kun hänen tehtävänsä on jumalallinen, hänen nimensä tulee taivaasta, kuten Johanneksen (Luuk. 1:13, 63) nimi. Vaikka nimen antaisivat ihmiset, se on merkki Jumalan toiminnasta: Sakarias ("Jumala on muisto"), Elisabet ("vala, jonka hän oli vannonut"), Maria ("ylistetty, korotettu"). Antaessaan Simonille nimen Pietari Jeesus osoittaa, millaisen tehtävän hän aikoo tälle antaa ja millaisen uuden persoonallisuuden hän luo hänessä (Matt. 16:18).

Hyvä paimen tuntee jokaisen lampaansa nimeltä (Joh. 10:3). Valittujen nimet on kirjoitettu taivaaseen (Luuk. 10:20), elämän kirjaan (Fil. 4:5; Ilm. 3:5; Ilm. 13:8; Ilm. 17:8). Astuessaan kunniaan he saavat uuden ja lausumattoman nimen (Ilm. 2:17); koska he osallistuvat Jumalan olemassaoloon, he kantavat Isän ja hänen Poikansa nimeä (Ilm. 3:12; Ilm. 14:1). Jumala kutsuu heitä pojikseen (Matt. 5:3, 9), sillä sitä he todella ovat (1. Joh. 3:1).

HC (AT) ; JD (NT)

Katso myös: → Abraham I 3 – baptême IV 2 – blasphème – Tunnustus AT I – dieu AT II, III, IV – fécondité II – femme AT I – force I – jésus-nom-de – Taikuus 2 c – Muistaminen I b – Isä II 3 – Pyhä Pietari I – Jumalan läsnäolo AT I – prière IV 4 – Ilmoitus AT II 2; NT III 1 b – Pyhä I – seigneur – signe AT II 5 – vocation I – yahweh